

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2023 року,
Протокол №   2

Ректор університету, голова вченої
ради університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ **Олег ОМЕЛЬЧУК**
(підпис) (ініціали, прізвище)

30 серпня 2023 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування**

м. Хмельницький
2023

РОЗРОБНИКИ:

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. держ. упр.
«26» серпня 2023 року

Дмитро БОНДАР

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«26» серпня 2023 року

Ірина ШУТЯК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«23» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«23» серпня 2023 року

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
«28» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор
«28» серпня 2023 року

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
«28» серпня 2023 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«28» серпня 2023 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«28» серпня 2023 року

Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		3
2.	Заплановані результати навчання		4
3.	Програма навчальної дисципліни		6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		8
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2.	Аудиторні заняття	8
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	8
5.	Методи навчання та контролю		9
6.	Схема нарахування балів		9
7.	Рекомендована література		10
	7.1.	Основна література	10
	7.2.	Допоміжна література	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 28.- Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	– 281 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва освітньої програми	– Освітньо-професійна програма «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування»
4.	Назва дисципліни	– Цивільний захист
5.	Тип дисципліни	– вибіркова
6.	Код дисципліни	– МППВ 1.1
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– Другий
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– Магістр
9.	Курс / рік навчання	– 1
10.	Семестр	– 1
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4 / 120
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 36
	% від загального обсягу	– 30
	лекційні заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	семінарські заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	самостійна робота (годин)	– 84
	% від загального обсягу	– 70
	тижневих годин:	
	аудиторних занять	– 2
	самостійної роботи	– 4,7
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 16
	% від загального обсягу	– 13,3
	лекційні заняття (годин)	– 8
	% від обсягу аудиторних годин	– 50

семінарські заняття (годин)	– 8
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 104
% від загального обсягу	– 86,7
тижневих годин:	-
аудиторних занять	– 0,9
самостійної роботи	– 5,8
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– -
2) супутні дисципліни	– МППВ 1.2 Екологічна безпека регіону
3) наступні дисципліни	– МППВ 3.9 Регіональні та муніципальні цільові програми
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність абстрактно, критично мислити, аналізувати сучасні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства, синтезувати отримані знання та формувати обґрунтовані пропозиції, стверджувати власну життєву позицію.

Спеціальні компетентності:

СК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

СК 11. Здатність використовувати на практиці сучасні інструменти управління регіональним та місцевим розвитком.

Результати навчання:

РН03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	сучасні тенденції у сфері управління заходами і діями сил цивільного захисту у разі надзвичайних ситуацій;
1.2)	принципи та основні завдання цивільного захисту згідно вимог Конституції України, інших законодавчих та нормативно-правових актів щодо гарантування державою честі, гідності і недоторканості людини, безпечного для її життя та здоров'я довкілля основи управління заходами і діями сил цивільного захисту у разі надзвичайних ситуацій;
1.3)	запобігання надзвичайним ситуаціям, зменшення ймовірності їх виникнення і мінімізації наслідків для населення та довкілля;
1.4)	принципи методики розроблення планів з попередження, локалізації та ліквідації наслідків НС природного, техногенного і соціально-політичного характеру та на

особливий період;
1.5) основні напрямки, форми і методи морально-психологічної підготовки населення до дій у НС;
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) оцінювати ефективність функціонування системи цивільного захисту на об'єктах господарювання;
2.2) приймати управлінські рішення з питань цивільного захисту у межах службових повноважень;
2.3) визначати коло своїх обов'язків щодо моніторингу та прогнозування НС, проведення ідентифікації та забезпечення ефективних дій сил цивільного захисту, запобігання та мінімізацію їх наслідків;
2.4) інтерпретувати новітні досягнення в теорії та практиці управління ризиками, оцінювати обстановку та складати необхідні плани, організувати їх виконання у випадку виникнення НС;
2.5) визначати першочергові заходи, сили і засоби та забезпечувати скоординовані дії щодо ліквідації та подолання наслідків НС;
2.6) визначати та проводити аналіз потенційних небезпек на об'єктах з урахуванням прогнозованих варіантів розвитку обстановки планувати і проводити навчання населення умілому використанню засобів індивідуального захисту, свідомим і грамотним діям в умовах НС.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати знання з цивільного захисту для організації заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення в НС;
3.2) практично використовувати способи і засоби захисту населення від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих, зброї масового ураження;
3.3) самостійно розбиратися в суті проблематики правової сфери;
3.4) використовувати базові знання для оцінки обстановки і правильної організації дій у надзвичайних ситуаціях мирного часу та в особливий період.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасних інноваційних технологій, виокремлювати принципи та знання, необхідні задля діяльності в межах конкретної спеціальності;
4.2) демонструвати здатність розбивати інформацію на компоненти, аналізувати знання виховання і самовиховання свідомого та обов'язкового виконання встановлених правил безпеки, норм поведінки в побуті та в умовах НС;
4.3) змістовно аналізувати основні напрями морально-психологічних якостей, почуття національної гідності і духовності, гуманного ставлення до людини, яка потрапила в біду;
4.4) застосовувати набуті знання для оцінки ступеня небезпеки для себе і осіб ,що знаходяться поряд;
4.5) об'єктивно, послідовно і аргументовано виділяти головні фактори небезпеки НС і спланувати захист від них силами ЦЗ.

5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) поєднувати елементи знань з ЦЗ з метою отримання цілого з новою системною властивістю;бути здатним підійматися до узагальнень. (Такого вміння набувають у процесі вивчення основних принципів та завдань цивільного захисту);
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні цивільного захисту;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом цивільного захисту для взаємодії з іншими галузями та знаннями про НС;
5.3) оперувати набутими науковими принципами, законами, категоріями, методами для забезпечення заходів, що мінімізують наслідки НС силами ЦЗ;
5.4) обґрунтовувати необхідність знань з ЦЗ для фахівців з правових, управлінських спеціальностей;
5.5) пропонувати шляхи підвищення власної культури, щодо правових знань з ЦЗ, розвитку здатності вирішувати проблеми комплексно, навичок критичного мислення в процесі самоосвіти та самовдосконалення;
5.6) формувати накази про дії під час аварійно – відновлювальних робіт після НС силами ЦЗ.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем з курсу «Цивільний захист» для формування високого рівня державних службовців;
6.2) оцінювати складність обстановки, що склалась внаслідок НС;
6.3) приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності фахівців-управлінців, а також досягнень науково-технічного прогресу;
6.4) робити висновок щодо масштабів надзвичайної події та необхідних сил та засобів для ліквідації її наслідків; вибирати серед різноманіття новітніх теорій, методів і технологій моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їх розвитку;
6.5) оцінювати та приймати управлінські рішення з питань ЦЗ у межах службових повноважень.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) скласти карту потенційно – небезпечних об'єктів певного населеного пункту (району);
7.2) демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно мислити, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду для уміння створити перелік захисних споруд певного населеного пункту (району) та з'ясувати їх готовність до використання за призначенням;
7.3) писати та створювати презентації сучасних ЗІЗ що можуть бити використанні населенням у разі НС різного характеру;
7.4) творчо використовувати зміст основних першоджерел і провідні ідеї при аналізі проблем НС, а також головних проблем співвідношення науки і практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Система Цивільного Захисту України – основа безпеки життєдіяльності громадян. Основи управління заходами і діями сил ЦЗ

Предмет, структура та зміст дисципліни «Цивільний захист». Мета вивчення, завдання дисципліни. Принципи, заходи та основні завдання цивільного захисту населення та територій. Захист населення і територій – одна з найважливіших функцій держави. Роль української держави в справі захисту населення і територій.

Правові основи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Роль ЦЗ у суспільстві, у професійній діяльності управлінців. Сутність завдання і принципи управління заходами і діями сил ЦЗ. Особливості організації управління в режимі НС.

Тема 2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити виникнення НС

Надзвичайні ситуації, причини їх виникнення та їх класифікація. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Назва та визначення основних показників джерел природних та техногенних НС, що контролюються і підлягають прогнозуванню.

Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами і системами захисту та ліквідації НС, станом впровадження превентивних заходів щодо зменшення їх масштабів. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, опрацювання, передавання та збереження моніторингової інформації.

Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації ОГ. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву. Декларування, ліцензування та страхування. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їх наслідків.

Тема 3. Планування заходів з питань Цивільного захисту

Загальні принципи планування заходів зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.

Методика розроблення планів попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно – технічних заходів запобігання та мінімізації наслідків НС.

Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їх наслідків. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частин плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.

Методика планування заходів захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС з урахуванням режиму функціонування системи.

Нормативно – методичні документи зі створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту.

Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Тема 4. Забезпечення заходів і дій у межах Єдиної системи цивільного захисту

Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій у цих умовах. Завдання психологічного захисту. Виявлення психологічними та соціальними методами і нейтралізація чинників виникнення соціально-психологічного напруження. Своєчасне визначення контингенту постраждалих і задоволення соціальних потреб. Недопущення паніки та недобросовісного розподілу допомоги. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям похилого віку.

Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС і зокрема соціально-політичного характеру. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі. Технології посттравматичних стресових розладів.

Оцінювання життєво важливих потреб населення в разі виникнення НС. Норми та обґрунтовані нормативи першочергового життєзабезпечення населення у НС.

Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в межах гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Планування і реалізація заходів запобігання та мінімізації втрат на об'єктах, які становлять національне культурне надбання.

Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Система ЦЗ України – основа БЖД громадян. Основи управління заходами і діями сил ЦЗ	28	4	4	-		20	30	2	2	-	-	26
Тема 2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити виникнення НС	30	4	4	-		22	30	2	2	-	-	26
Тема 3. Планування заходів з питань ЦЗ	29	4	4	-		21	30	2	2	-	-	26
Тема 4. Забезпечення заходів і дій у межах ЄСЦЗ	33	6	6	-		21	30	2	2	-	-	26
Усього годин	120	18	18	-		84	120	8	8	-	-	104

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.4. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;

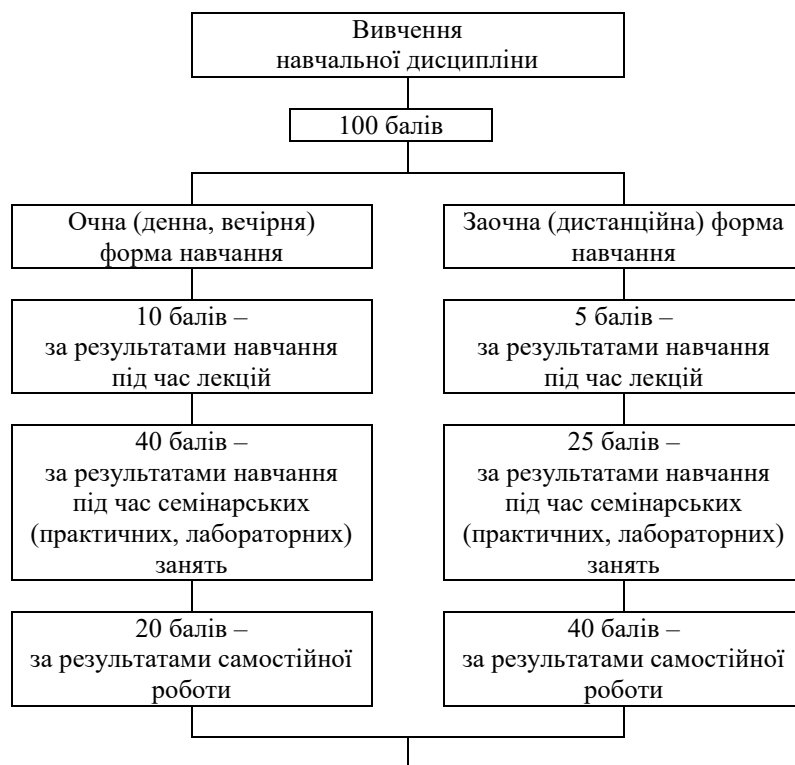
5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного / письмового заліку.

Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

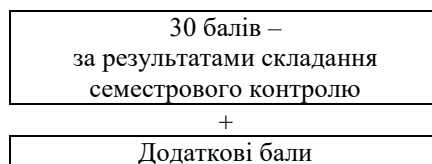

Рисунок 6.1 Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Хромченко В.Т. Цивільна оборона: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2018. 264 с.
2. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: підручник, 3-тє вид. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 430 с.
3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник. Київ: Знання-Прес, 2017. 287 с.
4. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник. Київ: Знання, 2010. 490 с.
5. Основи теорії і практики цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій: методичний посібник / Педпрацівники навч.-метод. центру ЦЗ та БЖД Хмельницької обл., начальник Центру Закреницький А.А. Хмельницький: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2010. 112 с.
6. Бережіть себе: Збірка пам'яток населенню щодо дій в нестандартних та НС техногенного, природного та соціально-політичного характеру / Педпрацівники навч.-метод. центру ЦЗ та БЖД Хмельницької обл, начальник Центру Закреницький А.А. Хмельницький: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2016. 135 с.
7. Соціально-економічні наслідки техногенних та природних катастроф: експертне оцінювання / Відп. ред.: В.В. Дурдинець, Ю.І. Саєнко. Київ: Стилос, 2011. 260 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Бондар Д.В., Гурник А.В., Литовченкр А.О., В.В. Хижняк, Шевченко Л.В., Ядченко Д.М. Застосування безпілотних авіаційних систем у сфері цивільного захисту: монографія. Київ, 2022. 312 с.
2. Бондар Д.В. Механізм цивільного захисту Європейського союзу як організаційно-правовий інструмент реагування на виникнення кризових і надзвичайних ситуацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 17. С. 99–106. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022>.
3. Депутат О.П. Цивільна оборона: підручник / О.П. Депутат, І.В. Коваленко, І.С. Мужик; за ред.. Франчука В.С. Львів: Афіша, 2011. 336 с.
4. Шоботов В.М. Цивільна оборона: навч. посіб. вид. 2-ге, перероб. Київ: Центр навч. літер., 2016. 238 с.
5. Доманський В.А. Деякі проблеми з питань забезпечення цивільного захисту України. *БЖД*. 2011. № 7 (липень). С. 26–29.
6. Характеристика техногенної та природної небезпеки Хмельницької обл.: метод посіб. / Педпрацівники навч.-метод. центру ЦЗ та БЖД Хмельницької обл., начальник Центру Закреницький А.А. Хмельницький: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2011. 135 с.
7. Пам'ятка населенню про дії у разі загрози та виникнення вибуху, у тому числі тих, що виникли внаслідок терористичної діяльності / Педпрацівники навч.-метод. центру ЦЗ та БЖД Хмельницької обл., начальник Центру Закреницький А.А. Хмельницький:

НМЦ ЦЗ та БЖД, 2010. 16 с.

8. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року №254/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами та доповненнями).
9. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 25. Ст. 180 (зі змінами та доповненнями).
10. Положення «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру»: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 р. № 1198.

8. Інформаційні ресурси

1. www.president.gov.ua
2. www.rada.kiev.ua
3. www.kmu.gov.ua
4. www.mon.gov.ua
5. www.ostiva.com
6. www.mern.gov.ua
7. www.mns.gov.ua
8. www.rainbow.gov.ua
9. www.uamission.org
10. www.social.org.ua